

Politik Bilim

“Bilgi toplumu stratejisi” (4)

Aykut Göker

“Türkiye’de, anılan yıllarda, enformasyon toplumunun tesisinde merkezî role sahip bulunan enformasyon ve telekomünikasyon teknolojilerinin kullanıcısı olmanın ötesinde, bu teknolojileri geliştirme yeteneğinin kazanılması için hiç çaba gösterilmedi mi”, sorusunda kalmıştık. Bu köşenin izleyicileri ve çok kimse sorunun yanıtını biliyor; ama, hafızalarımızı tazelemek için yineleyelim: Çaba gösterildi; hem de, TÜBA, TÜBİTAK ve TTGV’nin desteklediği **Bilim-Teknoloji-Sanayi Tartışmaları Plâtformu** adıyla bilinen sivil girişimin ortaya koyduğu, “Enformatik Alanına Yönelik Bilim ve Teknoloji Politikaları” raporuyla başlayan (Ekim, 1995) ve **TUENA** ile devam eden ciddî bir çaba...

TUENA, Başbakanlığın 5 Şubat 1996 günlü direktifi gereğince, Ulaştırma Bakanlığı’nın koordinatörlüğünde ve aynı Bakanlığın başkanlığını yaptığı, Genelkurmay Başkanlığı, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği, DPT, YÖK, TTGV, Türk Elektronik Sanayicileri Derneği (TESİD), Bilişim Sanayicileri ve İşadamları Derneği (TÜBİSAD) ve Türk Telekom temsilcilerinden oluşan bir kurulun denetiminde, TÜBİTAK tarafından hazırlanan **Türkiye Ulusal Enformasyon Altyapısı Ana Plânı**’nın kısa adı.

BUHARLAŞIVEREN PLÂN...

TUENA’da hedef Ulusal Enformasyon Şebekesi’nin kurulmasıydı. Şebeke için 2001-2010 arasında, 38 milyar \$ harcanması öngörülmüştü. Bunun 15 milyar \$’ı şebeke yatırımı, 23 milyar \$’ı ise uç birimler içindi. Ama, asıl hedef, şebekenin tesisi evresinde ortaya çıkacak teknoloji, yazılım ve donanım geliştirme talebinin karşılanmasında yerli katkı payını âzamî seviyeye çıkarmak; böylece ülkenin enformasyon ve telekomünikasyon teknolojilerinde etkinleşmesi yönünde bir atılım başlatmaktı. Şebekenin tesisinden sonra, bu şebeke üzerinden verilecek eğitim, sağlık ve diğer kamu hizmetleri (e-devlet hizmetleri) ile aynı şebekeden yararlanılarak özel sektör tarafından sunulacak hizmetlerin karşılanmasında da aynı amaç güdülecekti.

Ama, Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu’nun (BTYK), Sayın Ecevit’in Başbakanlığı dönemine rastlayan 20 Aralık 1999 günlü toplantısında TUENA’nın uygulanması ile ilgili olarak alınan karar, toplantı kararlarınının Başbakanlık Genelgesi ile duyurulması aşamasında, ne hikmetse buharlaşıverdi; 29 Mayıs 2000 tarih ve 15 sayılı Genelge ekinde Plân’ın kendisi yer aldığı hâlde alınan **uygulama kararı** yer almadı. Karar şuydu: “Ulusal Enformasyon Altyapısı Ana Planı’nın uygulanmasında koordinasyon görevi görecektir Ulusal Bilgi Teknolojileri Konseyi’nin kuruluşuna ilişkin Genelge Taslağı benimsenmiş ve Konsey’in bir an önce kurularak faaliyete geçirilmesinin uygun olacağı görüşüne varılmıştır. Söz konusu Ana Plan uygulamasının Türkiye için taşıdığı yaşamsal önem de dikkate alınarak, kaydedilen gelişmelerin sürekli ve düzenli olarak izlenmesine karar verilmiş ve kurulacak Konsey, periyodik gelişme raporlarını hazırlayıp Kurulumuza sunmakla da görevli kılınmıştır.”

GELDİĞİMİZ NOKTA...

TUENA’nın uygulanması konusu bir daha BTYK gündemine gelmedi. Dönemin Cumhurbaşkanı Sayın Süleyman Demirel’in konuya sahip çıkması ve bunu 11 Ocak 2001’de, Çankaya Köşkü’nde düzenlenen gösterişli bir törenle kamuoyuna duyurması da TUENA’yı kurtaramadı. Anlayacağımız, Türkiye, arkada bıraktığımız yıllarda, enformasyon toplumuna temel oluşturacak teknolojileri geliştirme yeteneğini artırma yönünde, sonuç getirici, sistemik bütünlüğe sahip, ciddî bir **atılımda** bulunmadı.

Enformasyon ve telekomünikasyon teknolojilerinin sağladığı imkânlardan yararlanarak, özellikle imalât sanayimizde, toplam faktör verimliliğimizi yükseltebilme becerisini bunca zamandır gösterememiş ve de enformasyon toplumunun temelini oluşturan teknolojileri geliştirmede belli bir yetkinlik kazanamamışken, çok daha ileri bir bilim ve teknoloji düzeyini temsil eden bilgi ekonomisi ve bilgi toplumuna nasıl erişeceğiz?

Enformasyon teknolojisi ve ardından geldiği görülen yeni teknolojilerin yaşamsal önemini bir kez daha vurgulayan Vizyon 2023 de rafa kalktığına göre, bütün umudumuzu, Türk Telekom'u sattığımız yabancıya bağlayıp yine bir yabancıya hazırlattığımız “**bilgi toplumu stratejisi**” ile mi? Siz ne dersiniz? Ama, yine de siz siz olun, bu soruya yanıtınız her ne olursa olsun, hiç olmazsa, 72 milyonluk bir ülke olarak **ulusal stratejimizi** yabancı bir firmaya hazırlattığımızı kimseye söylemeyin. Ele güne karşı ayıp olur.

<http://www.inovasyon.org>

CBTD. 01 Ekim 2005